

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on otsikkotasolla kannatettava.

Tekstissä mainitaan, että "Tieteellä on itseisarvo..." Kuitenkin dokumentin luvussa "Kohti kasvua" tavoitteena on rahoituksen monipuolistuminen, mm. yritysten rahoituksella. Näiden kahden tavoitteen linjakkuutta soisi visiossa kirkastettavan.

Ehdotus muokkaukseksi: "Kriittinen ajattelu ja VASTUULLINEN avoimuus ovat turvallisuuden ja vakauden perusta. Tavoitteessa ei tunnisteta tiedon saatavuuden ja avoimuuden rakenteita sivistyksen ja demokratian perustana.

Lisäksi tekstin muotoilua voisi yhdenmukaistaa, välillä olemme me-muodossa ja välillä toimijoina ovat esim. korkeakoulutetut.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteet ovat pääosin oikeansuuntaisia, mutta niistä puuttuu huomio tiedon infrastruktuureista osana kansallista varautumista, resilienssiä ja tutkittuun tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa. Toimenpiteet ovat hyvin eritasoisia. Jää osin epäselväksi, mitä sääntelyn uudistaminen koskien Tieteellisten seurain valtuuskuntaa ja muita tiedeyhteisöjä tieteen yhteisten autonomisten toimintojen ja rahoituksen ajantasaistamiseksi käytännössä tarkoittaa?

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Visio tunnistaa hyvin siirtymävaiheiden ja opintoihin kiinnittymisen haasteet. Tieteellisen tiedonhankinnan, ja akateemisten opiskelutaitojen ml. akateemisen tekoälylukutaidon merkitystä oppimisen tukena ei kuitenkaan huomioida.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Kansallisessa ohjauksen ja oppimisen tuen viitekehyksessä sekä tekoälyn vastuullisessa hyödyntämisessä tulisi tunnistaa tiedon arvioinnin ja lähdekriittisyyden osaaminen, jossa tieteellisillä kirjastoilla on keskeinen asiantuntijarooli. Läsä- ja etäopiskelu ei liity hallinnon ja lakisääteisen toiminnan tekoälyyn. Ylipäätään tekoälyn mainitseminen visio-dokumentissa vain yhdessä toimenpiteessä ei kuvaa vuoden 2040 tilannetta nykyisellä kehitysvauhdilla. Visiossa pitäisi kannustaa tekoälyn vastuulliseen ja eettiseen käyttöön niin oppimisessa kuin tutkimuksessa, jälkimmäisessä myös tutkimuskohteena.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite tunnistaa tutkimuksen ja osaamisen merkityksen. Tutkimuksen asiantuntijuutta edellyttävät tukirakenteet, kuten avoin tiede, datanhallinta ja vastuullinen arviointi, jäävät kuitenkin tavoitteessa liian vähälle huomiolle suhteessa niiden merkitykseen tutkimuksen vaikuttavuudelle.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuositukset ovat laajuudessaan kattavia, mutta avoimen tieteen, metriikan, tutkimusdatan hallinnan ja tutkimusinfrastruktuurien osalta mm. yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastojen rooli jää implisiittiseksi. Kirjastot toimivat rajapinnassa tutkijoiden,

rahoittajien ja kansallisten palveluiden välillä (mm. CSC) ja edistävät datan ja julkaisujen vastuullista avaamista ja uudelleenkäyttöä. Kirjastojen rooli osana tutkimusinfrastruktuureja tulisi tunnistaa ja niiden pitkäjänteinen resursointi varmistaa.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteillä on varmistettava, että erikoistuminen ja työnjako eivät heikennä tiedon saavutettavuutta tai yhdenvertaista pääsyä tutkimustietoon.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoitteen pitäisi varmistaa, että perusinfrastruktuurit ja kaikille yhteiset palvelut turvataan myös tilanteessa, jossa rahoituspohja monipuolistuu ja toisaalta, että yksityisen rahoituksen lisääminen ei johda tiedon saatavuuden, avoimuuden tai tieteen vapauden heikkenemiseen.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

-

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuosituksen kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Tieteellisten kirjastojen näkökulmasta tilannekuvaan voisi vielä vahvemmin liittää luotettavan tiedon saatavuuden ja informaatiolukutaidon merkityksen vastavoimana disinformaatiolle ja tiedon pirstaloitumiselle.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Vision onnistuminen edellyttää, että myös tukitoiminnot ja infrastruktuurit, kuten tieteelliset kirjastot tunnistetaan strategisina voimavaroina.

9. Muut kommentit

-

Lehto Anne
Suomen tieteellinen kirjastoseura